

Fatimské posolstvo

Kongregácia pre náuku viery, Fatimské posolstvo, SSV, Trnava, 2006

ÚVOD.. 2

FATIMSKÉ „TAJOMSTVO“. 5

PRVÁ A DRUHÁ ČASŤ „TAJOMSTVA“. 5

TRETIA ČASŤ TAJOMSTVA.. 6

INTERPRETÁCIA „TAJOMSTVA“. 7

LIST JÁNA PAVLA II. SESTRE LUCII 7

ROZHOVOR.. 7

SO SESTROU MÁRIOU LUCIOU DE JESUS. 7

E DO CORACÃO IMACULADO.. 7

VYHLÁSENIE. 8

J. Em. KARDINÁLA ANGELA SODANA, 8

ŠTÁTNEHO SEKRETÁRA JEHO SVÄTOSTI 8

TEOLOGICKÝ KOMENTÁR.. 10

Verejné zjavenie a súkromné zjavenia – ich teologické miesto. 10

Antropologická štruktúra súkromných zjavení 12

Pokus o výklad „fatimského tajomstva“. 13

ÚVOD

Pri prechode z druhého do tretieho tisícročia sa pápež Ján Pavol II. rozhodol zverejniť tretiu časť „fatimského tajomstva“.

Po dramatických a tragických udalostiach 20. storočia, jedného z najkľúčovejších v dejinách ľudstva, vrcholiacom v krutom atentáte na „drahého Krista na zemi“, sníma sa teraz závoj zo skutočnosti, ktorá poznačuje dejiny a do hĺbky ich interpretuje podľa duchovnej dimenzie, voči ktorej sa dnešná mentalita, často presiaknutá racionalizmom, stavia odmietavo.

Nadprirodzené zjavenia a znamenia poznačujú dejiny, vstupujú živo do ľudského konania a sprevádzajú putovanie sveta, prekvapujúce veriacich i neveriacich. Tieto prejavy, ktoré nesmú protirečiť obsahu viery, musia smerovať k ústrednému bodu Kristovej zvesti; k láske Otca, ktorá vzbudzuje v ľuďoch obrátenie a dáva nám milosť, aby sme sa mu zverili so synovskou oddanosťou. Takým je aj Posolstvo Fatimy, ktoré s naliehavou výzvou na obrátenie a pokánie odpovedá na samotné jadro evanjeliového posolstva.

Posolstvo Fatimy je nepochybne najproročkejšie z moderných zjavení. Prvá a druhá časť sa týka predovšetkým hrozného videnia pekla, úcty k Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie, druhej svetovej vojny a potom predpovedaniu nesmiernych škôd, ktoré Rusko vo svojom boji proti kresťanskej viere a prijatím komunistického totalitarizmu malo spôsobiť ľudstvu.

Nikto by vtedy, v roku 1917, nepredpokladal, že to, čo fatimskí pastierikovia videli, počuli a zapamätali si, raz dá na papier jediná žijúca očitá svedkyňa, a to na žiadosť biskupa z Leirie a s láskavým súhlasom Matky Božej.

Čo sa týka opisu prvých dvoch častí „tajomstva“, už zverejnených a teda známych, vybrali sme text, ktorý sestra Lucia napísala v tretích pamätiach 31. augusta 1941 a k nim pripojila niekoľko poznámok.

Tretia časť „tajomstva“ bola napísaná na príkaz J. E. biskupa z Leirie a Najsvätejšej Matky...“ 3. januára 1944.

Jestvuje z neho jediný rukopis, ktorý v tomto dokumente verne reprodukuje. Zapečatenú obálku s týmto rukopisom uschoval najskôr biskup z Leirie. Aby sa tajomstvo lepšie uchránilo, 4. apríla 1957 bola obálka odovzdaná do tajného archívu Posvätného ofícia. Biskup z Leirie o tom informoval sestru Luciu.

„Podľa archívnych záznamov 17. augusta 1959, komisár Posvätného ofícia otec Pierre Paul Philippe OP so súhlasom kardinála Alfreda Ottavianiho priniesol Jánovi XXIII. obálku

obsahujúcu tretiu časť „fatimského tajomstva“. Ten po istom váhaní povedal: „Počkáme. Budem sa modliť. Dám vám vedieť, ako som sa rozhodol“:[\[1\]](#)

V skutočnosti sa pápež Ján XXIII. rozhodol vrátiť zapečatenú obálku Posvätnému oficiu a tretiu časť „tajomstva“ nezverejniť.

Pavol VI. čítal obsah obálky 27. marca 1965 so zástupcom štátneho sekretariátu, J. E. Mons. Angelom Dell'Acqua a vrátil ju do Vatikánskeho tajného archívu s rozhodnutím text nepublikovať.

Ján Pavol II. si vyžiadal obálku obsahujúcu tretiu časť „tajomstva“ po atentáte, ktorý bol na neho spáchaný 13. mája 1981. Kardinál Franjo Seper, prefekt Kongregácie, 18. júla 1981 odovzdal členovi štátneho sekretariátu arcibiskupovi Eduardovi Martinezovi Somalovi dve obálky: jednu bielu – s pôvodným textom sestry Lucie v portugálčine; druhú oranžovú – s prekladom tajomstva do taliančiny: Dňa 11. augusta Mons. Martinez vrátil obe obálky do archívu Posvätného officia.“
[\[2\]](#)

Ako je známe, pápež Ján Pavol II. hneď myslel na zasvätenie sveta Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie a sám zostavil modlitbu na obrad, ktorý definoval ako „akt zverenia“, ktorý sa mal sláviť v Bazilike Santa Maria Maggiore 7. júna 1981, na slávnosť Turíc, v deň vybraný ako spomienka na 1600. výročie Prvého carhradského koncilu a 1550. výročia Efezského koncilu. Pretože okolnosti pápežovi znemožnili účasť, bola prednesená nahrávka jeho príhovoru. Prinášame text, ktorý sa presne vzťahuje na *akt zverenia*:

„Matka všetkých ľudí a národov, ty poznáš všetky ich utrpenia a ich nádeje, ty materinsky precituješ všetky boje medzi dobrom a zlom, medzi svetlom a temnotou, ktoré trápia svet. Prijmi naše volanie, ktorým sa v Duchu Svätom obraciame priamo na tvoje Srdce, a objím láskou Matky a Služobnice Pána všetkých, čo toto objatie najviac očakávajú, a spolu s nimi tých, ktorých zverenie sa aj ty zvlášť očakávaš. Prijmi pod svoju materinskú ochranu celú ľudskú rodinu, ktorú s láskou zverujeme tebe, Matka. Nech sa pre všetkých priblíži čas mieru, slobody, čas pravdy, spravodlivosti a nádeje.“[\[3\]](#)

Avšak aby Svätý Otec plnšie odpovedal na žiadosti Našej Panej, chcel počas Svätého roka vykúpenia ešte raz vyjadriť akt zverenia zo 7. júna 1981, a zopakovaný vo Fatime 13. mája 1982. Pri spomienke na *fiat*, ktoré Mária vyslovila vo chvíli zvestovania, pápež 25. marca 1984 na Námestí sv. Petra v duchovnom spojení so všetkými biskupmi sveta, ktorých k tomu vopred „zvolal“, zasväcuje Máriinmu Nepoškvrnenému Srdcu ľudí a národy, kladúc dôraz na myšlienky, ktoré sú presnou ozvenou slov, vyjadrených v roku 1981:

„A tak, *Matka ľudí a národov*, ty, ktorá poznáš všetky ich bolesti a nádeje, ty, ktorá

matersky cítiš všetky boje medzi dobrom a zlom, medzi svetlom a temnotou, ktoré sužujú súčasný svet, prijmi náš hlas, ktorým sa pohnutí Duchom Svätým obraciame priamo na tvoje Srdce: *objím s láskou* Matky a Služobnice Pána tento náš ľudský svet, ktorý ti zverujeme a zasväcujeme, plní nepokoja nad pozemským a večným osudom ľudí a národov. Osobitne ti zverujeme a zasväcujeme tých ľudí a tie národy, ktoré toto zverenie a toto zasvätenie zvlášť potrebujú.

„Pod tvoju ochranu sa utiekame, Svätá Božia Rodička!` *Neodmietni prosby nás, čo sme v skúškach!*“

Potom pápež pokračuje s ešte väčšou silou a konkrétnosťou náznakov, ktorými akoby komentoval Fatimské poslanstvo s jeho smutnými predpoveďami.

„Hľa stojíme pred tebou, Matka Krista, pred tvojím Nepoškvrneným Srdcom, a túžime sa spolu s celou Cirkvou zjednotiť v zasvätení, ktoré z lásky k nám učinil tvoj Syn voči svoju Otcovi. *„Pre nich sa ja sám posväcujem*`, povedal, *„aby boli aj oni posvätení v pravde` (Jn 17, 19)*. Chceme sa v tomto zasvätení sveta a ľudí zjednotiť s naším Vykupiteľom – v zasvätení, ktoré v jeho božskom Srdci má moc dosiahnuť odpustenie a priniesť nápravu.

Sila tohto zasvätenia trvá po všetky veky a objíma všetkých ľudí a národy, prekonáva každé zlo, ktoré je duch temnôt schopný prebudiť v ľudskom srdci a v ľudských dejinách a ktoré v našich časoch skutočne prebudil.

Ach, ako hlboko cítime potrebu zasvätenia ľudstva a sveta: pre náš súčasný svet, v jednote so samým Kristom! Na Kristovom vykupiteľskom diele *má mať svet účasť prostredníctvom Cirkvi*.

Vyjadruje to aj tento Rok vykúpenia: mimoriadne jubileum Cirkvi.

Buď požehnaná v tomto Svätom roku *nad všetky stvorenia* ty, Služobnica Pánova, ktorá si na svete najplnším spôsobom poslúchla Božie volanie!

Buď pozdravená ty, ktorá si *plne zjednotená* na vykupiteľskom zasvätení tvojho Syna!

Matka Cirkvi! Osvecuj Boží ľud na cestách viery, nádeje a lásky! Osvecuj zvláštnym spôsobom národy, ktorých zasvätenie a odovzdanie sa tebe očakávaš od nás. Pomôž nám žiť v pravde zasvätenia celej ľudskej rodiny a súčasného sveta Kristovi.

Zverujeme ti aj samotné zasvätenie sveta, vkladajúc ho do tvojho materinského Srdca.

Ó, Nepoškrvené Srdce! Pomôž nám vífaziť nad hrozbami zla, ktoré sa tak ľahko zakoreňuje v srdciach ľudí, vo svojich nesmiernych dôsledkoch hrozí súčasnému životu, a zdá sa, že uzatvára východisko do budúcnosti!

Od hladu a vojny, *oslobod' nás!*

Od nukleárnej vojny, od nevypočítateľného sebazničenia, od každého druhu vojny, *oslobod' nás!*

Od hriechov proti ľudskému životu od jeho počiatku, *oslobod' nás!*

Od nenávisťi a od ponižovania dôstojnosti Božích detí, *oslobod' nás!*

Od každého druhu nespravodlivosti v spoločenskom, národnom a medzinárodnom živote, *oslobod' nás!*

Od ľahkosti, s ktorou prekračujeme Božie prikázania, *oslobod' nás!*

Od snáh zatieniť v srdciach ľudí samotnú Božiu pravdu, *oslobod' nás!*

Od straty svedomia, citlivého na dobro a zlo, *oslobod' nás!*

Od hriechov proti Duchu Svätému, *oslobod' nás!*

Prijmi, Matka Kristova, toto volanie *plné utrpenia* všetkých ľudí! *Plné utrpenia* celých spoločností!

Pomôž nám v sile Ducha Svätého vífaziť nad každým hriechom: nad hriechom človeka, nad hriechom sveta, nad hriechom v každom jeho prejave.

Nech sa ešte raz v dejinách sveta prejaví nekonečná spasiteľná moc vykúpenia: moc *milosrdnej Lásky*. Nech ona zastaví zlo! Premení svedomia! Nech sa v tvojom Nepoškrvenom Srdci zjaví pre všetkých *svetlo Nádeje!*[\[4\]](#)

Sestra Lucia osobne potvrdila, že tento akt slávnostného a všeobecného zasvätenia zodpovedá tomu, čo chcela Panna Mária (*Sim, està feita, tal como Nossa Senhora a pediu, desde o dia 25 de Março de 1984*): „Áno, bolo uskutočnené tak, ako si ho priala Matka Božia 25. marca 1984“: list z 8. novembra 1989). Avšak nijaká ďalšia diskusia ani iné žiadosti nemajú opodstatnenie.

V dokumentácii, ktorú predkladáme, pripájame k rukopisom sestry Lucie ďalšie štyri texty: 1) list Svätého Otca sestry Lucii s dátumom 19. apríla 2000; 2) popis rozhovoru so sestrou Luciou dňa 27. apríla 2000; 3) oznámenie, ktoré z poverenia Svätého Otca čítal vo Fatime 13. mája 2000 J. Em. Kardinál Angelo Sodano, štátny sekretár; 4) teologický komentár J. Em. Kardinála Josepha Ratzingera, prefekta Kongregácie pre náuku viery.

Usmernenie pre interpretáciu tretej časti „tajomstva“ dala sestra Lucia už listom Svätému Otcovi z 12. mája 1982. Hovorí v ňom:

„Tretia časť „tajomstva“ sa týka slov Matky Božej: ‚Ak nie, (Rusko) rozšíri svoje bludy do sveta, vyvolávajú vojny a prenasledovanie Cirkvi. Dobrý budú mučení, Svätý Otec bude musieť veľa trpieť, mnohé národy budú zničené‘ (13. júla 1917).

Tretia časť „tajomstva“ je symbolické zjavenie, ktoré sa týka tejto časti Posolstva a je podmienené skutočnosťou, či prijmeme, alebo neprijmeme to, čo samotné Posolstvo od nás žiada: Ak (ľudia) prijmú moje prosby, Rusko sa obráti a budú mať pokoj; ak nie, rozšíri svoje bludy do sveta, atď.

Pretože sme nevzali vážne túto výzvu Posolstva, vidíme, že sa splnilo – Rusko pohltilo svet svojimi bludmi. A hoci ešte nemôžeme konštatovať úplné naplnenie poslednej časti Posolstva, vidíme, že postupne sa k nemu pomalými krokmi blížíme. Ak sa nezriekneme cesty hriechu, nenávisť, pomsty a nespravodlivosti, popierania práv človeka, nemorálnosti, násilia atď.

A nehovorme, že to nás Boh takto trestá; naopak, sú to ľudia, ktorí si sami pripravujú trest. Boh nás ustarostene upozorňuje a volá na správnu cestu, rešpektujúc slobodu, ktorú nám dal. Zodpovední sú teda ľudia. [5]

Rozhodnutie Svätého Otca Jána Pavla II. zverejniť tretiu časť „fatimského tajomstva“ uzatvára jednu etapu dejín, poznačených tragickou ľudskou túžbou po moci a neprávosťou, ale aj preniknutú Božou milosrdnou láskou a starostlivou ochranou Matky Ježiša a Cirkvi.

Pôsobenie Boha, ktorý je Pánom dejín a spoluzodpovednosť človeka v jeho dramatickej a plodnej slobode sú dva piliere, na ktorých sa budujú dejiny ľudstva.

Panna Mária, ktorá sa zjavila vo Fatime, nám pripomína tieto zabudnuté hodnoty, túto budúcnosť človeka v Bohu, ktorej sme aktívnou a zodpovednou súčasťou.

Mons. TARCISIO BERTONE SDB,

emeritný arcibiskup vercelský,

sekretariát Kongregácie pre náuku viery

FATIMSKÉ „TAJOMSTVO“

PRVÁ A DRUHÁ ČASŤ „TAJOMSTVA“

V REDAKCII VYKONANEJ Sr. LUCIOU

V „TRETÍCH PAMÄTIACH“ Z 31. AUGUSTA 1941,

URČENÁ BISKUPOVI LEIRIE-FATIMY

(preklad originálneho textu)[\[6\]](#)

Musím teda hovoriť trochu o tajomstve a odpovedať na prvú otázku.

Čo je tajomstvo. Myslím, že to môžem povedať, lebo z neba už mám k tomu povolenie. Aj Boží predstavitelia na zemi ma k tomu oprávnili, viackrát a vo viacerých listoch, jeden z nich sa myslím uchováva u Vašej Excelencie, list od P. Giuseppe Bernarda Gonçalves, v ktorom mi nariaďuje, aby som napísala Svätému Otcovi. Jeden z bodov, na ktoré poukazuje, je vyjavenie tajomstva. Niečo som povedala, ale aby som príliš nepredlžovala ten spis, obmedzila som sa na

najnutnejšie, nechávajúc na Boha príležitosť na vhodnejšiu chvíľu.

V druhom spise som predložila pochybnosť, ktorá ma trápila od 13. júna do 13. júla a ktorá sa v tomto videní stratila.

Dobre. Tajomstvo pozostáva z troch rozdielnych vecí, dve z nich idem teraz vyjaviť.

Prvé teda bolo videnie pekla.

Panna Mária nám ukázala veľké ohnivé more, ktoré sa zdalo, že je pod zemou. Démoni a duše, ponorení v tom ohni, boli akoby priehľadní a čierni alebo bronzoví, v podobe ľudí sa pohybovali v ohni, nesení plameňmi, ktoré vychádzali z nich samých, spolu s oblakmi dymu, padajúc zo všetkých strán podobne ako padajú iskry pri veľkých požiaroch, bez váhy a rovnováhy, medzi volaním a vzdychmi bolestí a beznádeje, ktoré vzbudzovali hrôzu a pôsobili trasenie od strachu. Démoni mali hrôzostrašné a odporne tvary neznámych a strašných zvierat, ale priehľadných a čiernych. Toto videnie trvalo len okamih. A vďaka našej dobrej nebeskej Matke, ktorá nás vopred uistila, že nás zoberie do neba (v prvom zjavení), inak myslím že by sme zomreli od strachu a hrôzy.

Potom sme pozdvihli oči k Panne Márii, ktorá nám s dobrotou a smútkom povedala:

Videli ste peklo, kam padajú duše biednych hriešnikov. Aby ich zachránil, Boh chce vo svete zaviesť úctu k môjmu Nepoškvrnenému Srdcu. Ak budú robiť to, čo vám poviem, mnohé duše sa zachránia a budú mať pokoj. Vojna sa končí, ale ak neprestanú urážať Boha, počas pontifikátu Pia XI. sa začne iná, ešte horšia. Keď budete vidieť noc, ožiarenú neznámym svetlom, vedzte, že je to veľké znamenie, ktoré vám Boh dáva, že ide potrestať svet za jeho zločiny prostredníctvom vojny, hladu a prenasledovania Cirkvi a Svätého Otca. Aby sa tomu predišlo, budem žiadať zasvätenie Ruska môjmu Nepoškvrnenému Srdcu a odčistiť sväté prijímania v prvé soboty. Ak prijmú moje požiadavky, Rusko sa obráti a budú mať pokoj; ak nie, roznesie svoje bludy do celého sveta, šíriac vojny a prenasledovanie Cirkvi. Dobrí budú mučení, Svätý Otec bude veľa trpieť, mnohé národy budú zničené. Nakoniec zvíťazí moje Nepoškvrnené Srdce. Svätý Otec mi zasväť Rusko, ktoré sa obráti, a svetu bude dopriať obdobie mieru.[\[7\]](#)

TRETIA ČASŤ TAJOMSTVA

(pôvodný text – preklad)[\[8\]](#)

„J.M.J.

Tretia časť tajomstva odhaleného 13. júla 1917 v Cova da Iria-Fatima.

Píšem v poslušnosti voči tebe, môj Bože, ktorý si mi to prikázal prostredníctvom J. E. pána biskupa v Leirii a tvojej i mojej Najsvätejšej Matky.

Po dvoch častiach, ktoré som už vyložila, videli sme po ľavej strane Našej Panej trochu vyššie anjela s ohnivým mečom v ľavej ruke. Šľahal z neho iskriaci plameň, ktorý ako sa zdá mal zapáliť celý svet. Iskry však zhasínali pri dotyku s jasom Našej Panej, ktorý vychádzal z jej pravej ruky smerom k nemu. Anjel ukazujúc pravou rukou na zem silným hlasom povedal: Pokánie, pokánie, pokánie! A v nesmiernom svetle, ktorým je Boh, sme videli: „niečo podobné tomu, ako sa vidia osoby v zrkadle, keď pred ním prechádzajú biskupa oblečeného do bieleho, mali sme predtuchu, že je to Svätý Otec`. Iní rôzni biskupi, kňazi, rehoľníci a rehoľníčky vystupovali na strmý vrch, na vrchole ktorého bol veľký kríž z neotesaných kmeňov, akoby boli z kôry korkového stromu. Svätý Otec, skôr než tam prišiel, prešiel cez veľké mesto spolovice zrúcané a neistým krokom, strápený bolesťou a utrpením, modlil sa za duše mŕtvych, s ktorými sa stretal na svojej ceste. Keď prišiel na vrchol vrchu, kľáčiac pod veľkým krížom bol zabitý skupinou vojakov, ktorí naňho strieľali z rôznych zbraní a šípami a takým istým spôsobom zomierali jedni po druhých biskupi, kňazi, rehoľníci a rehoľníčky a rôzne svetské osoby, muži a ženy z rôznych tried a postavenia. Pod ramenami kríža boli dvaja anjeli. Každý z nich mal v ruke krištáľovú krhlu a do nej zbierali krv mučeníkov a ňou polievali duše, ktoré sa približovali k Bohu.

Tuy – 3 – 1 – 1944“.

INTERPRETÁCIA „TAJOMSTVA“

LIST JÁNA PAVLA II. SESTRE LUCII

(pôvodný text – preklad)

Dôstojná sestra

Mária Lucia

Konvent v Coimbre

V radosti veľkonočných sviatkov Vám vyjadrujem pozdrav vzkrieseného Ježiša učeníkom:
„Pokoj s tebou!“

Budem rád, keď Vás budem môcť stretnúť v očakávaný deň beatifikácie Františka a Hyacinty, ktorých, ak Boh dá, vyhlásim 13. mája t.r.

Pretože v ten deň nebude čas na rozhovor, ale len na krátky pozdrav, zámerne som poveril, aby sa prišiel s Vami porozprávať J. E. Mons. Tarcisio Bertone, sekretár Kongregácie pre náuku viery. Je to kongregácia, ktorá najužšie spolupracuje s pápežom na obrane pravej katolíckej viery, a ktorá uchováva od roku 1957, ako viete, Váš rukopis, obsahujúci tretiu časť tajomstva, zjaveného 13. júla 1917 v Cova da Iria, vo Fatime.

Monsignor Bertone, sprevádzaný biskupom Leirie, J. E. monsignorom Serafim de Sousa Ferreira e Silva, **príde v mojom mene**, aby položil nejakú otázku o interpretácii „tretej časti tajomstva“.

Dôstojná sestra Mária Lucia, hovorte s monsignorom Bertonom otvorene a úprimne, on zreferuje priamo mne Vaše odpovede.

Vrúce prosím Matku Vzkrieseného za Vás, za komunitu v Coimbre a za celú Cirkev. Mária, Matka putujúceho ľudstva, nech nás udržiava v blízkosti Ježiša, svojho milovaného Syna a nášho Brata, Pána života a slávy.

S osobitným apoštolským požehnaním

Ján Pavol II.

Vatikán 19. apríla 2000

ROZHOVOR

SO SESTROU MÁRIOU LUCIOU DE JESUS

E DO CORACÃO IMACULADO

Stretnutie sestry Lucie s J. Em. Mons. Tarcisiom Bertonom, sekretárom Kongregácie pre náuku viery, povereným Svätým Otcom, a s J. E. Mons. Serafimom de Sousa Ferreira e Silva, biskupom Leirie-Fatimy, sa odohralo vo štvrtok 27. apríla 2000 na Karmeli svätej Terézie v Coimbre.

Sestra Lucia bola jasnej a pokojnej mysle. Bola veľmi spokojná z toho, že Svätý Otec príde do Fatimy vyhlásiť za blahoslavených Františka a Hyacintu, ktoré veľmi očakávala.

Biskup diecézy Leiria-Fatima prečítal vlastnoručný list Svätého Otca, ktorým vysvetľuje motívy návštevy. Sestra Lucia sa cítila poctená a osobne si prečítala list a s úctou uvažovala nad ním držiac ho vo vlastných rukách. Povedala, že je pripravená úprimne odpovedať na všetky otázky.

Nato jej J.E. Mons. Tarcisio Bertone ukázal dve obálky: vonkajšiu a tú, ktorá bola v nej a obsahovala tretiu časť fatimského „tajomstva“. Sestra Lucia len čo sa dotkla listu hneď povedala: „To je môj list“, a keď ho čítala povedala: „To je moje písmo“.

Potom za pomoci biskupa z Leirie-Fatimy bol prečítaný a interpretovaný originál text, ktorý je v portugalskom jazyku. Sestra Lucia súhlasila s výkladom, podľa ktorého tretia časť „tajomstva“ spočíva v prorockom videní porovnateľnom s tým, ktoré sa vyskytovalo v posvätných dejinách. Opätovne potvrdzuje svoje presvedčenie, že videnie vo Fatime sa týka predovšetkým zápasu ateistického komunizmu proti Cirkvi a kresťanom a popisuje neľudské utrpenie obetí za vieru v 20. storočí.

Na otázku: „Je hlavnou osobou videnia pápež?“ Sestra Lucia odpovedala hneď, že áno a spomína si „že traja pastieri boli veľmi smutní z utrpenia pápeža a Hyacinta opakovala: „*Coitadinho do Santo Padre, tenho muita pena dos pecadores!*“ („Chudák Svätý Otec, je mi veľmi ľúto hriešnikov“.) Sestra Lucia pokračuje: „Nepoznali sme meno pápeža, Pani nám nepovedala meno pápeža, nevedeli sme či to je Benedikt XV., alebo Pius XII., alebo Pavol VI., alebo Ján Pavol II.,

bol to však pápež, ktorý trpel a to spôsobovalo utrpenie aj nám.“

Čo sa týka časti vzťahujúcej sa na biskupa oblečeného v bielom čiže na pápeža, ako to hneď chápali pastieri počas „videnia“, ktorý je smrteľne ranený a padá na zem, sestra Lucia plne súhlasí s tvrdením pápeža: „Bola to materská ruka, ktorá viedla smer guľky a so smrťou zápasiaci pápež sa zastavil na prahu smrti“ (Ján Pavol II., *Rozjímanie z polikliniky Gemelli talianskym biskupom*, 13. mája 1994).

Pretože prv než sestra Lucia odovzdala vtedajšiemu biskupovi z Leirie-Fatimy zapečatenú obálku obsahujúcu tretiu časť „tajomstva“ a napísala na ňu, že môže byť otvorená iba po roku 1960 patriarchom z Lisabonu alebo biskupom z Leirie, J. E. Mons. Bertone sa jej spýtal: „Prečo až po roku 1960? Tento dátum určila Panna Mária?“ Sestra Lucia odpovedal: „Nebola to Pani, ale bola som to ja, ktorá som napísala rok 1960, pretože podľa mojej intuície pred rokom 1960 by nebolo pochopené, pochopené by mohlo byť až potom. Teraz ho možno lepšie pochopiť. Napísala som, čo som videla, interpretácia nepatrí mne, ale pápežovi.“

Nakoniec bol spomenutý nezverejnený rukopis, ktorý pripravila sestra Lucia ako odpoveď na mnohé listy mariánskych čitateľov a pútnikov. Dielo má názov: *Os apelos da Mensagen de Fatima* a obsahuje myšlienky a úvahy, ktoré vyjadrujú jej pocity a jej jasnú a jednoduchú spiritualitu a majú katechetický a povzbudivý ráz. Bola jej daná otázka, či by bola spokojná, keby bol zverejnený – odpovedala: „Ak súhlasí Svätý Otec, ja budem spokojná, ináč poslúchnem ako rozhodne Svätý Otec.“ Sestra Lucia túži predložiť text na schválenie cirkevnou autoritou a má nádej, že svojím spisom pomôže viesť ľudí dobrej vôle po ceste, ktorá vedie k Bohu, k poslednému cieľu každého ľudského očakávania.

Rozhovor sa skončil výmenou ružencov: Sestre Lucii bol odovzdaný ruženec venovaný Svätým Otcem a ona darovala niekoľko ružencov, ktoré sama urobila.

Požehnaním udeleným v mene Svätého Otca sa stretnutie skončilo.

VYHLÁSENIE

J. Em. KARDINÁLA ANGELA SODANA,

ŠTÁTNEHO SEKRETÁRA JEHO SVÄTOSTI

Na záver slávnostnej koncelebrovanej svätej omše, ktorej predsedal Ján Pavol II. vo Fatime, kardinál Angelo Sodano, štátny sekretár, predniesol v portugálčine slová, ktoré predkladáme v slovenskom preklade.

Bratia a sestry v Pánovi!

Na záver tejto slávnostnej liturgie si pokladám za povinnosť predniesť nášmu milovanému Svätému Otcovi Jánovi Pavlovi II. najsrdečnejšie želania všetkých prítomných k jeho blížiacim sa 80. narodeninám a keď mu ďakujeme za jeho vzácnu pastiersku službu pre dobro celej svätej Božej Cirkvi, vyjadrujeme tie najsrdečnejšie želania celej Cirkvi.

Pri tejto slávnostnej príležitosti jeho príchodu do Fatimy ma najvyšší veľkňaz poveril, aby som vám predniesol jeden oznam. Ako je známe cieľom jeho príchodu do Fatimy je blahorečenie dvoch *pastorinhos*, pastierikov. Chce však tejto svojej púti dať aj hodnotu obnovenia vďaka Panne Márii za ochranu, ktorej sa mu dostalo počas týchto rokov jeho pontifikátu. Ide o ochranu, ktorá, ako sa zdá, dotýka sa aj takzvanej tretej časti fatimského „tajomstva“.

Tento text obsahuje prorocké videnie porovnateľné s prorockými videniami vo Svätom písme, ktoré nepopisujú fotograficky detaily budúcich udalostí, ale syntetizujú a zhrňujú na tom istom pozadí skutočnosti, ktoré sú postupne rozložené v čase a v neupresnenom trvaní. Z toho vyplýva, že kľúč k čítaniu textu nemôže mať iný ako *symbolický* charakter.

Fatimské videnie sa týka predovšetkým boja ateistických systémov proti Cirkvi a kresťanom, a opisuje nesmierne utrpenie svedkov viery posledného storočia druhého tisícročia. Je to nekonečná *via crucis*, ktorú viedli pápeži dvadsiateho storočia.

Podľa výkladu *pastorinhos*, ktorý potvrdila najnovšie aj sestra Lucia, „biskup odetý v bielom“, ktorý sa modlí za všetkých veriacich je pápež. Aj on namáhavo kráčajúc ku krížu medzi mŕtvolami mučeníkov (biskupi, kňazi, rehoľníci, rehoľníčky a početní laici) padá na zem ako mŕtvy pod ranami zo strelnej zbrane.

Po atentáte 13. mája 1981 sa Jeho Svätosti ukázalo jasné, že to bola „materská ruka, ktorá viedla smer guľky“, čím umožnila „so smrťou zápasiacemu pápežovi“ zastaviť sa „na prahu smrti“ (Ján Pavol II., *Meditácia s talianskymi biskupmi z polikliniky Gemelli, v Insegnamenti, zv. XVII/1, s. 1061*). Pri príležitosti cesty z Ríma vtedajšieho biskupa z Leirie-Fatimy pápež rozhodol odovzdať mu náboj, ktorý zostal v džípe po atentáte, aby bol strážený vo svätyni. Z iniciatívy biskupa náboj bol zasadený do koruny sochy fatimskej Madony.

Nasledujúce udalosti roku 1989 priniesli tak v Sovietskom zväze ako aj v početných krajinách východnej Európy pád komunistického režimu, ktorý prebojoval ateizmus. Aj z tohto dôvodu najvyšší veľkňaz z hĺbky srdca ďakuje Najsvätejšej Panne. Predsa však v iných častiach sveta útoky proti Cirkvi a kresťanom s celou váhou utrpenia, ktoré prinášajú so sebou, bohužiaľ,

neprestali. Aj keď udalosti, na ktoré sa vzťahuje tretia časť fatimského „tajomstva“, zdá sa, už patria minulosti, výzva Panny Márie na obrátenie a na pokánie, prednesená na začiatku dvadsiateho storočia, si aj dnes uchováva svoju podnetnú aktuálnosť. „Zdá sa, že Pani posolstva číta s mimoriadne jasným prehľadom znaky časov, znaky našich časov... Naliehavá výzva Najsvätejšej Panny Márie na pokánie nie je nič iné, ako prejav jej materskej starostlivosti o osudy ľudskej rodiny, ktorá potrebuje obrátenie a odpustenie“ (JÁN PAVOL II. *Posolstvo na Svetový deň chorých*, 1997, č. 1; v *Insegnamenti*, zv. XIX/2, 1996, s. 561).

Aby veriaci mohli lepšie chápať posolstvo Panny Márie Fatimskej pápež zveril Kongregácii pre náuku viery úlohu zverejniť tretiu časť „tajomstva“ len čo k nemu pripraví vhodný komentár.

Bratia a sestry, ďakujeme Panne Márii Fatimskej za jej ochranu. Jej materskému príhovoru zverujeme Cirkev tretieho tisícročia.

Sub tuum praesidium confugimus, Sancta Dei Cenetrix! Intercede pro Ecclesia. Intercede pro Papa nostro Ioanne Paulo II. Amen.

Pod tvoju ochranu sa utiekame. Svätá Božia Rodička. Oroduj za Cirkev. Prihováraj sa za nášho pápeža Jána Pavla II. Amen.

Fatima 13. mája 2000

TEOLOGICKÝ KOMENTÁR

Kto pozorne číta text tretieho „fatimského tajomstva“, ktoré teraz na pokyn Svätého Otca je tu po dlhom čase zverejnené v úplnom znení, zostane pravdepodobne sklamaný alebo prekvapený po toľkých špekuláciách. Neodhalila sa žiadna veľká záhada; závoj budúcnosti nebol strhnutý. Vidíme Cirkev mučeníkov storočia, ktoré sa práve končí, zobrazenú scénou, opísanou symbolickým jazykom, ktorý nie je ľahké rozuzliť. Toto je to, čo chcela Božia Matka odovzdať kresťanstvu, ľudstvu v čase veľkých problémov a úzkostí? Môže nám to byť pomocou na začiatku nového milénia? Alebo ide len o projekcie vnútorného sveta detí, ktoré rástli v prostredí hlbokej zbožnosti a zároveň zmätené búrkami, ktoré ohrozovali ich časy? Ako máme rozumieť videniu a čo si máme o ňom myslieť?

Verejné zjavenie a súkromné zjavenia – ich teologické miesto

Prv než sa pokúsime o interpretáciu, ktorej základné línie môžeme nájsť vo vyhlásení, ktoré kardinál Sodano predniesol 13. mája tohto roku na záver eucharistického slávenia, ktorému predsedal Svätý Otec, je potrebných niekoľko podstatných vysvetliviek, týkajúcich sa spôsobu, akým podľa učenia Cirkvi treba chápať v rámci života viery také javy, ako bol ten, čo sa odohral vo Fatime. Učenie Cirkvi rozlišuje medzi verejným zjavením a súkromnými zjaveniami. Medzi týmito javmi je rozdiel, a to nielen čo do stupňa, ale aj čo do podstaty. Výraz „verejné zjavenie“ je termín, ktorým sa označuje zjavujúca sa činnosť Boha určená celému ľudstvu, ktorá našla svoje literárne vyjadrenie vo dvoch častiach Biblie, v Starom a Novom zákone. Nazýva sa *zjavenie*, lebo sa v ňom Boh postupne dal spoznávať ľuďom až do toho okamihu, keď sa sám stal človekom, aby pritiahol k sebe a zjednotil celý svet prostredníctvom vteleného Syna, Ježiša Krista. Nejde teda o intelektuálne komunikácie, ale o životný proces, v ktorom sa Boh približuje k človeku. V tomto procese sa potom prirodzene prejavujú aj témy, ktoré zaujímajú intelekt a pochopenie Božieho tajomstva. Tento proces sa týka celého človeka a teda aj rozumu, ale nielen jeho. Pretože Boh je jeden a ten istý, aj dejiny, ktoré prežíva s ľudstvom, sú jediné, platia pre všetky časy a dosiahli svoje naplnenie v živote, smrti a vzkriesení Ježiša Krista. V Kristovi Boh povedal všetko, čiže vyjadril seba samého. Preto sa Božie zjavenie uzavrelo uskutočnením Kristovho tajomstva, ktoré našlo vyjadrenie v Novom zákone. *Katechizmus Katolíckej cirkvi* cituje na vysvetlenie tejto definitívnosti a úplnosti zjavenia text svätého Jána z Kríža: „Keď nám dal svojho Syna, ktorý je jeho jediné a definitívne Slovo, spolu a naraz nám týmto svojím jediným Slovom povedal všetko a nemá už čo povedať. Lebo čo predtým hovoril prorokom po častiach, nám už v ňom povedal všetko, keď nám ho dal celého, totiž svojho Syna. Preto keby sa teraz niekto chcel na niečo vypytovať či žiadať od neho nejaké videnie alebo zjavenie, nielenže by robil nerozumnú vec, ale urážal by Boha, neupierajúc svoje oči jedine na Krista alebo hľadajúc inú vec alebo novotu mimo neho“ (KKC, 65).

Skutočnosť, že jediné zjavenie Boha zamerané na všetky národy je ukončené Kristom a svedectvom, ktoré o ňom vyjadrujú knihy Nového zákona, viaže Cirkev s jedinou udalosťou posvätných dejín a so slovom Biblie, ktorá zaručuje a vysvetľuje túto udalosť. To však neznamená, že Cirkev by sa teraz mohla dívať iba do minulosti a tak bola odsúdená na neplodné opakovanie. KKC v tomto ohľade hovorí: „... hoci je Zjavenie zavŕšené, jeho obsah nie je plne rozvitý. Je úlohou kresťanskej viery v priebehu storočí postupne pochopiť jeho úplný význam“ (66). Dva aspekty spojenia medzi jedinečnosťou udalosti a rastom v jeho pochopení veľmi dobre vyjadruje rozlúčková reč, keď Pán hovorí apoštolom na rozlúčku: „*Ešte veľa vám mám toho povedať, ale teraz by ste to neznesli. Keď príde on, Duch pravdy, uvedie vás do plnej pravdy, lebo nebude hovoriť sám zo seba ... On ma oslávi, lebo z môjho vezme a zvestuje vám*“ (Jn 16, 12 – 14). Z jednej strany je Duch sprievodcom, ktorý otvára poznanie, aby niesol váhu, na ktorú predtým chýbali predpoklady. V tomto je – nikdy plne nedosiahnutá – hĺbka a šírka kresťanskej viery. Na druhej strane toto „sprevádzanie“ znamená brať z pokladu samého Ježiša Krista, ktorého nevyčerateľná hĺbka sa prejavuje v tomto vedení pôsobením Ducha. *Katechizmus* v tomto súvisi cituje hlboké slová pápeža Gregora Veľkého: „Božie slová rastú s tým, kto ich číta“ (KKC 94, SV. GREGOR, v Ez 1,7,8). Druhý vatikánsky koncil poukazuje na tri podstatné

cesty, na ktorých sa v Cirkvi uskutočňuje vedenie Ducha Svätého a teda „rast slova“: uskutočňuje sa rozjímaním a štúdiom veriacich, hlbokou múdrosťou, ktorá pochádza z duchovnej skúsenosti, a „kazateľskou činnosťou tých, ktorí s biskupským nástupníctvom dostali aj hodnovernú charizmu pravdy“ (*Dei verbum*, 8).

V tomto kontexte je teraz možné správne chápať pojem „súkromné zjavenie“, vzťahujúce sa na všetky videnia a zjavenia, ktoré sa udiali po uzavretí Nového zákona. Je teda kategóriou, do ktorej rámca musíme umiestniť fatimské posolstvo. Vypočujme si v tejto súvislosti ešte raz KKC: „V priebehu storočí sa vyskytli takzvané ‚súkromné zjavenia‘. Niektoré z nich uznala aj cirkevná autorita. Ich úlohou nie je ...,dopĺňať Kristovo definitívne Zjavenie, ale pomáhať, aby sa ono plnšie žilo v istom dejinnom období“ (67). Vyjasňujú sa tu dve veci:

1. Autorita súkromných zjavení sa podstatne líši od jediného verejného Zjavenia. Ono vyžaduje našu vieru. V ňom prostredníctvom ľudských slov a sprostredkovaním živého spoločenstva Cirkvi hovorí k nám sám Boh. Viera v Boha a v jeho slovo sa odlišuje od každej inej viery, dôvery, ľudskej mienky. Pevné presvedčenie, že Boh hovorí mi dáva istotu, že stretám samu pravdu, a tak istotu, ktorá sa nemôže overiť v žiadnej ľudskej forme poznania. Je to istota, na ktorej staviam svoj život a ktorej sa odovzdávam vo chvíli smrti.
2. Súkromné zjavenie je pomocou pre túto vieru a prejavuje sa ako uveriteľné práve preto, že ma odkazuje na jediné verejné Zjavenie. Kardinál Prospero Lambertini, neskorší pápež Benedikt XIV., v tomto ohľade na svojom klasickom traktáte, ktorý sa stal smernicou pri beatifikáciách a kanonizáciách, hovorí: „Súhlas katolíckej viery nie je povinný pri zjaveniach schválených takýmto spôsobom; ani tu nie je možný. Tieto súkromné zjavenia si vyžadujú skôr súhlas ľudskej viery, zhodnej s pravidlami rozumnosti, ktorá nám ich predkladá ako pravdepodobné a plne uveriteľné.“ Flámsky teológ E. Dhanis, vynikajúci znalec tejto problematiky, zhrňujúc tvrdí, že cirkevné schválenie súkromného zjavenia predpokladá tri prvky: že dané posolstvo neobsahuje nič, čo by odporovalo viere a dobrým mravom; je odôvodnené zverejniť ho; veriaci s ním môžu rozumnou formou súhlasiť. (E. DHANIS, *Sguardo su Fatima e bilancio di una discissione*, in: *La Civiltà Cattolica* 104, 1953 II. 392-406, najmä 397). Také posolstvo môže byť účinnou pomôckou na lepšie chápanie a prežívanie evanjelia v aktuálnej dobe, preto sa nemá zanedbávať. Je to pomôcka, ktorá je len ponúknutá, pričom jej použitie nie je záväzné.

Kritériom pravdy a hodnoty súkromného zjavenia je jeho zameranie na samého Krista. Keď nás od neho vzdáľuje, keď sa stáva nezávislým alebo sa dokonca ponúka ako iný a lepší plán spásy, dôležitejším ako evanjelium, potom iste nepochádza od Ducha Svätého, ktorý nás vedie vnútri evanjelia a nie mimo neho. To však nevyklučuje, že niektoré súkromné zjavenie položí nové akcenty, dá vzniknúť novým formám zbožnosti alebo prehĺbi a rozšíri starobylé formy. V tomto všetkom však musí ísť o pokrm viery, nádeje a lásky, ktoré sú pre všetkých trvalou cestou spásy. Môžeme dodať, že súkromné zjavenia často pochádzajú predovšetkým z ľudovej zbožnosti a v nej sa prejavujú, dávajú jej nové podnety a otvárajú jej nové formy. To nevyklučuje, že majú účinky aj v samej liturgii, ako to napríklad dokazujú sviatky *Božieho tela* a *Najsvätejšieho Srdca Ježišovho*. Z istého hľadiska vo vzťahu liturgie a ľudovej zbožnosti sa vymedzuje vzťah medzi Zjavením a súkromnými zjavenia: liturgia je kritériom, je životnou formou Cirkvi v jej celosti, priamo živou evanjeliom. Ľudová nábožnosť znamená, že viera zapúšťa korene v srdciach

jednotlivých národov tak, že je uvádzaná do každodenného života. Ludová nábožnosť je prvou a základnou formou inkulturácie viery a musí sa nechať ustavične usmerňovať a viesť liturgickými smernicami, avšak zo svojej strany tým, že vychádza zo srdca, robí vieru plodnou.

Tak sme prešli od skôr negatívnych spresnení, ktoré však boli veľmi dôležité, k pozitívnemu vymedzeniu súkromných zjavení: ako ich možno konkrétnym spôsobom klasifikovať, vychádzajúc zo Svätého písma? Do akej teologickej kategórie patria? Najstarší list svätého Pavla, ktorý sa nám zachoval, a možno úplne najstarší spis Nového zákona, *Prvý list Solúnčanom*, nám, zdá sa, ponúka isté usmernenie. Apoštol hovorí: „*Ducha neuhášajte, prorockými nepohrdajte! Ale všetko skúmajte a čo je dobré, toho sa držte*“ (5, 19 – 21). V každom čase dostáva Cirkev charizmu prorockta, ktorú je potrebné skúmať a ktorou nemožno pohrdať. V tejto súvislosti je dobré uvedomiť si, že prorokovať v biblickom zmysle neznamena predpovedať budúcnosť, ale vysvetľovať Božiu vôľu pre prítomnosť, a tak ukázať správnu cestu do budúcnosti. Kto predpovedá budúcnosť, vzbudzuje zvedavosť rozumu, ktorý túži z budúcnosti strhnúť závoj; prorok sa obracia na slepotu vôle a mysle a objasňuje Božiu vôľu ako požiadavku a usmernenie pre prítomnosť. Dôležitosť predpovede budúcnosti je v tomto prípade druhoradá. Podstatné je aktualizovanie jediného Zjavenia, ktoré sa ma hlboko dotýka: prorocké slovo je upozornenie alebo útecha, alebo oboje spolu. V tomto zmysle možno spojiť charizmu prorockta s kategóriou *znamenia časov*, ktorú vyzdvihol Druhý vatikánsky koncil: „... *vzhľad zeme a neba viete posúdiť. Ako to, že terajší čas posúdiť neviete?*“ (Lk 12, 56). Pod znameniami časov treba v týchto Ježišových slovách rozumieť jeho vlastnú cestu, jeho samého. Vysvetľovať znamenia časov vo svetle viery znamená uznať prítomnosť Krista v každom čase. V súkromných zjaveniach uznaných Cirkvou – teda aj vo Fatime - ide práve o to: pomôcť nám chápať znamenia časov a nájsť pre ne správnu odpoveď vo viere.

Antropologická štruktúra súkromných zjavení

Po tom, čo sme sa v týchto úvahách snažili upresniť teologické miesto súkromných zjavení, musíme – prv než sa pokúsime o interpretáciu fatimského posolstva – pokúsiť sa ešte v krátkosti objasniť ich antropologickú (psychologickú) povahu. Teologická antropológia rozlišuje na tomto poli tri formy vnímania alebo „videnia“: videnie zmyslami, teda vonkajšie telesné vnímanie, vnútorné vnímanie a duchovné videnie (*visio sensibilis – imaginatíva – intellectualis*). Je jasné, že vo videniach v Lurdoch, Fatime atď. nejde o bežné vonkajšie zmyslové vnímanie: obrazy a postavy ktoré sú videné sa totiž nenachádzajú vo vonkajšom priestore ako sa tam nachádza napríklad dom alebo strom. To je úplne zrejmé napríklad v prípade videnia pekla (opísané v prvej časti „fatimského tajomstva“) alebo aj videnia, opísané v tretej časti „tajomstva“. Možno to však veľmi ľahko dokázať aj v iných videniach, predovšetkým tým, že ich nevideli všetci prítomní, ale iba „vizionár“. Je tak isto zrejmé, že nejde ani o intelektuálne videnie bez obrazov, ako je to vo vysokých stupňoch mystiky. Ide teda o strednú kategóriu, o vnútorné vnímanie, ktoré iste malo pre „vizionára“ silu prítomnosti a rovnalo sa preňho vonkajšiemu zmyslovému prejavu.

Vidieť vnútorne neznamená, že ide o fantáziu, ktorá by bola vyjadrením subjektívnej predstavivosti. Skôr to značí, že duše sa ľahko dotkne niečo skutočné, aj keď nadzmyslové, a stáva sa schopnou vidieť to, čo nie je zmyslové, čo je zmyslami neviditeľné. Je to videnie „vnútornými zmyslami“. Ide o pravé „predmety“, ktoré sa dotýkajú duše, i keď nepatria do nášho bežného zmyslového sveta. Preto sa vyžaduje vnútorná bdelosť srdca, ktoré okrem toho nie je podnietené silným tlakom vonkajších skutočností alebo predstáv a myšlienok, ktoré naplňajú dušu. „Vidiaci“ človek je vedený poza čistú vonkajškovosť a dotýkajú sa ho najhlbšie dimenzie skutočnosti, stávajú sa preňho viditeľné. Takto azda možno pochopiť, prečo najčastejšími adresátmi takýchto zjavení sú práve deti: ich duša nie je ešte skazená, ich vnútorná schopnosť vnímania je ešte málo poškodená. „*Z úst nemlúvniat a dojčeniec pripravil si si chválu*“ (Ž 8, 3), odpovedá Ježiš slovami žalmu na kritiku veľkňazov a starších, ktorí považovali za nevhodné, ak deti volali *hosana* „porov. Mt 21, 16).

Povedali sme, že „vnútorné videnie“ nie je fantázia, ale pravý a vlastný spôsob overovania. Prináša však so sebou i obmedzenia. Veď už i do vonkajšieho videnia zrakom vstupuje aj subjektívny faktor: vec nevidíme v jej čistej podobe, vstupuje k nám cez filter našich zmyslov, ktoré uskutočňujú proces pretlmočenia. To je ešte evidentnejšie pri vnútornom videní, predovšetkým ak ide o skutočnosti, ktoré samy osebe presahujú náš horizont. Subjekt, „vidiaci“, je tu zapojený ešte silnejšie. Vidí v rámci svojich konkrétnych možností, jemu prístupným spôsobom predstavivosti a poznania. Pri vnútornom videní ide ešte v širšom rozmere ako pri vonkajšom o proces pretlmočenia, takže subjekt má podstatnú spoluúčasť na tom, ako sa v podobe obrazu formuje to, čo sa zjavuje. Obraz sa môže vytvoriť len podľa jeho mier a možností. Takéto videnia preto nikdy nie sú jednoducho „fotografiami“ iného sveta, ale nesú v sebe aj možnosti a limity vnímajúceho subjektu.

To, čo možno dokázať pri všetkých veľkých videniach svätcov, prirodzene platí aj o videniach detí vo Fatime. Nimi vykreslené obrazy nie sú jednoducho výrazom ich fantázie – akoby na okamih bol odhrnutý závoj iného sveta a nebo sa ukázalo vo svojej čistej podstate tak ako dúfame, že ho raz budeme vidieť v definitívnom spojení s Bohom. Možno povedať, že obrazy sú skôr syntézou podnetu pochádzajúceho zhora a možnosti subjektu ktorý vníma, teda detí. Preto obrazná reč týchto videní je symbolickým jazykom. Kardinál Sodano hovorí: „... neopisujú fotograficky detaily budúcich udalostí, ale syntetizujú a na tom istom pozadí zhrňujú skutočnosti, ktoré sú postupne rozložené v čase a neupresnenom trvaní.“ Časové a priestorové zahustenie do jedného obrazu je typické pre takéto videnia, ktoré môžu byť dešifrované jedine *a posteriori* (späťne). Nie každý prvok vo videní musí mať konkrétny historický zmysel. Dôležité je videnie ako celok a len vychádzajúc z celkového významu obrazov možno chápať ich detaily. Čo je stredobodom obrazu sa vnútorne odhaľuje vychádzajúc z toho, čo je zmyslom kresťanského proroctva celkovo: stredobod je v tom, v čom sa videnie stáva výzvou a vedie k plneniu Božej vôle.

Pokus o výklad „fatimského tajomstva“

Prvá a druhá časť „fatimského tajomstva“ bola už zoširoka rozobraná v patričnej literatúre, takže ich tu netreba ešte raz podrobne vysvetľovať. Chcel by som len krátko zamerať pozornosť na najvýznamnejší bod. Deti v priebehu hrozného okamihu zakúsili videnie pekla. Videli pád „duší biednych hriešnikov“. A potom im bolo povedané, prečo boli vystavené tomuto okamihu: preto, aby ich zachránili – aby ukázali cestu spásy. Tu prichádza na myseľ výrok z Prvého listu sv. Petra: „*dosahujete cieľ svojej viery – spásu duší*“ (1 Pt 1, 9). Ako cesta na dosiahnutie tohto cieľa bola ukázaná úcta k Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie, spôsob prekvapivý pre ľudí z aglosaského a nemeckého prostredia. Na pochopenie stačí krátka poznámka: srdce v biblickom jazyku znamená centrum ľudskej bytosti; miesto, kde sa stretá rozum, vôľa, temperament a citovosť, a v ktorom osoba nachádza svoju jednotu a svoje vnútorné zameranie. V zmysle jedného z blahoslavenstiev (Mt 5, 8) je nepoškvrnené srdce tým srdcom, ktoré dosiahlo dokonalú vnútornú jednotu, a preto „vidí Boha“. Úcta k nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie znamená približovanie sa k tomuto postoju srdca, v ktorom sa *fiat – nech sa mi stane podľa tvojej vôle* – stáva formujúcim centrom celého takéhto jestvovania. Ak by niekto chcel namietat, že nemusíme klásť nejakú ľudskú bytosť medzi nás a Krista, potom treba pripomenúť, že Pavol nemal obavu povedať svojim spoločenstvám: *Napodobňujte ma* (1 Kor 4, 16; Flp 3,17; 1 Sol 1, 6; 2 Sol 3, 7.9). V apoštolovi si možno konkrétne overiť, čo znamená nasledovať Krista. Od koho sa to môžeme v ktorejkoľvek dobe učiť lepšie, ak nie od Pánovej matky?

Takto sa konečne dostávame k tretej časti „fatimského tajomstva“, ktoré je teraz prvýkrát zverejnené v úplnosti.

Ako vyplýva z predchádzajúcej dokumentácie, interpretácia, ktorú predložil kardinál Sodano vo svojom texte 13. mája, bola najprv predložená sestre Lucii. Sestra Lucia k tomu predovšetkým pripomenula, že jej bolo dané videnie, nie jeho výklad. Povedala, že interpretácia neprináleží „vidiacemu“, ale Cirkvi. Po prečítaní textu však konštatovala, že výklad zodpovedá tomu, čo zakúsila, a že zo svojej strany uznáva takúto interpretáciu ako správnu.

Tak ako je kľúčový výraz prvej a druhej časti „tajomstva“ termín „spasiť duše“, tak kľúčovým slovom tejto časti „tajomstva“ je trojnásobné zvolanie: „Pokánie, pokánie, pokánie:“ Pripomína nám to výzvu z evanjelia: „*Kajajte sa verte evanjeliu*“ (Mk 12 15). Chápať znamenia časov znamená chápať naliehavosť pokánia – obrátenia – viery. Toto je správna odpoveď v historickom okamihu, charakterizovanom veľkými nebezpečenstvami, ktoré sú vykreslené jednotlivými obrazmi. Dovoľm si k tomu uviesť osobnú spomienku: v jednom rozhovore mi sestra Lucia povedala, že ako cieľ všetkých zjavení sa jej čoraz jasnejšie ukazovalo napomáhanie rastu vo viere, v nádeji a v láske – a všetko ostatné malo viesť k tomuto cieľu.

Preskúmajme teraz trochu zblížša jednotlivé obrazy. Anjel s horiacim mečom po ľavej strane Božej Matky pripomína analogické obrazy z *Knihy zjavenia*. Predstavuje hrozbu súdu, ktorý dolieha na svet. Perspektíva, že svet by mohol byť spálený v mori ohňa, sa dnes už vôbec nejaví ako číra fantázia. Sám človek vyhotovil svojimi objavmi ohnivý meč. Videnie potom ukazuje moc, ktorá odporuje ničiacej sile – jas Božej Matky a istým spôsobom z toho pochádzajúca výzva na pokánie. Takto je zdôraznená dôležitosť slobody človeka: budúcnosť nie je nezmeniteľne stanovená a výjav, ktorý videli deti, vonkoncom nie je filmom anticipujúcim budúcnosť, na ktorom by sa už nič nedalo zmeniť. Celé toto videnie sa v skutočnosti deje len preto, aby priviedlo na scénu slobodu a zameralo ju pozitívnym smerom. Zmyslom videnia nie je teda ukázať film o nezmeniteľne stanovenej budúcnosti. Jeho význam je presne opačný: dať do

pohybu sily zmeny na dobro. Preto sú úplne scestné tie fatalistické vysvetľovania tretej časti „fatimského tajomstva“, ktoré napríklad hovoria, že atentátnik 13. mája 1981 bol iste nástrojom v Božom pláne, riadenom Božou prozreteľnosťou, a preto nemohol konať slobodne, alebo iné podobné názory, ktoré kolujú medzi ľuďmi. Videnie hovorí skôr o nebezpečenstvách a o ceste, ako sa pred nimi zachrániť.

Nasledujúce vety textu ukazujú ešte raz a veľmi jasne symbolický charakter videnia, Boh zostáva nezmerateľným, zostáva svetlom, ktoré prevyšuje každé naše videnie. Ľudia sa ukazujú akoby v zrkadle. Stále musíme pamätať na limity vnútorného videnia, ktorých hranice sú tu viditeľne naznačené. Budúcnosť sa javí len „ako v zrkadle, len nejasne“ (porov. 1 Kor 13, 12). Všimnime si jednotlivé obrazy, ktoré sa nachádzajú v texte „tajomstva“. Miesto konania je opísané tromi symbolmi: strmý vrch, veľké, napoly zbúrané mesto a nakoniec veľký kríž z neotesaných kmeňov. Vrch a mesto symbolizujú miesto dejín ľudstva: dejiny ako namáhavý výstup k výšinám, dejiny ako miesto ľudskej tvorivosti a spolužitia, ale súčasne ako miesto skáz, ktorými človek ničí dielo svojej vlastnej práce. Mesto môže byť miesto spolužitia a pokroku, ale aj miestom nebezpečenstva a krajnej hrozby. Na vrchu stojí kríž – cieľ a orientačný bod dejín. V kríži bola skaza premenená na spásu. Vyníma sa ako znak biedy dejín a ako príslub pre dejiny.

Potom sa tu objavujú ľudia: biskup odetý v bielom („mali sme predtuchu, že ide o Svätého Otca“), iní biskupi, kňazi, rehoľníci a rehoľníčky a nakoniec muži a ženy všetkých tried a sociálnych vrstiev. Pápež ide na ich čele s chvením a bolesťou zo všetkých tých hrôz, ktoré ho obklopujú. Nielen domy mesta ležia v ruinách, - jeho cesta vedie pomedzi mŕtvol. Takto je cesta Cirkvi opísaná ako *via crucis*, ako cesta v dobe násilia, ničenia a prenasledovania. V tomto obraze možno nájsť vykreslené dejiny celého jedného storočia. Ako miesta zeme sú súhrnne predstavené vo dvoch obrazoch – v obraze vrchu a mesta – a sú upriamené na kríž, tak sú aj časy predstavené na spôsob zhrnutia: vo videní môžeme rozpoznať naše storočie ako storočie mučeníkov, utrpenia a prenasledovania Cirkvi, storočie dvoch svetových a mnohých lokálnych vojen, ktoré vyplnili celú jeho polovicu a dali zakúšať nové formy krutosti. V zrkadle týchto výjavov vidíme kráčať svedkov viery desaťročí. V tomto súvisi sa zdá vhodné spomenúť jednu vetu z listu sestry Lucie Svätému Otcovi z 12. mája 1982: „Tretia časť ‚tajomstva‘ sa vzťahuje na slová Našej Panej“ ‚Ak nie, (Rusko) rozseje svoje bludy po svete, šíriac vojny a prenasledovania Cirkvi, dobrí budú mučení, Svätý Otec bude veľa trpieť, niektoré národy budú zničené.‘“

Na *via crucis* celého storočia má osobitnú úlohu osobnosť pápeža. V jeho ťažkom výstupe na vrch môžeme nepochybne vidieť viacerých pápežov, ktorí – počnúc sv. Piom X. až po súčasného pápeža – mali podiel na utrpeniach tohto storočia a usilovali sa uprostred nich napredovať po ceste, ktorá vedie ku krížu. Vo videní je pápež zabitý na ceste mučeníkov. Nemal Svätý Otec, keď si po atentáte z 13. mája 1981 dal priniesť tretiu časť „tajomstva“, rozpoznať v nej svoj vlastný osud? Veď bol veľmi blízko brány smrti a sám vysvetľuje svoju záchranu slovami? „... bola to materinská ruka, čo viedla dráhu guľky, a so smrťou zápasiaci pápež sa zastavil na prahu smrti“ (13. mája 1994). To, že „materinská ruka“ zmenila dráhu smrtiacej guľky opäť ukazuje, že nejestvuje nezmeniteľný osud, že viera a modlitba sú silami, ktoré môžu vplývať na dejiny, a že napokon modlitba je silnejšia ako náboje a viera silnejšia ako rozbroje.

Záver „tajomstva“ nám pripomína obrazy, ktoré Lucia mohla vidieť v náboženských knihách a ktorých obsah pochádzal zo starobylých intuícií viery. Je to povzbudivé videnie, ktoré chce dejiny krvi a slz preniknúť uzdravujúcou mocou Boha. Anjeli zbierajú pod ramenami kríža krv

mučeníkov a zavražďujú tak duše, ktoré sa približujú k Bohu. Kristova krv a krv mučeníkov sú vnímané spoločne: krv mučeníkov steká z ramien kríža. Ich mučeníctvo sa odohráva v solidarite s umučeníím Krista, stáva sa s ním jedno. „*Dopĺňať v prospech Kristovho tela – Cirkvi – to, čo ešte chýba jeho utrpeniu*“ (porov. Kol 1, 24). Ich život sa stáva Eucharistiou, začlenením do tajomstva zrna, ktoré odumiera a stáva sa tak plodným. Krv mučeníkov je semenom kresťanov, povedal Tertulián. Tak ako sa z Kristovej smrti, z jeho prebodnutého boku zrodila Cirkev, tak je smrť svedkov plodná pre budúci život Cirkvi. Videnie z tretej časti „tajomstva“, ktoré je spočiatku také stiesňujúce, sa končí obrazom nádeje: žiadne utrpenie nie je márne a práve trpiaca Cirkev, Cirkev mučeníkov, sa stane znamením ukazujúcim človekovi, aby hľadal Boha. Do svojich láskavých rúk neprijíma Boh len trpiacich ako Lazára, ktorý našiel veľkú útechu a tajomne predstavuje Krista, ktorý sa chce pre nás stať biednym Lazárom, ale je tu aj niečo viac: z utrpenia svedkov vychádza očistná a obnovujúca sila, pretože je sprítomnením utrpenia samého Krista a prenáša do prítomnosti jeho spasiteľnú účinnosť.

Takto sme sa dostali k poslednej otázke: Čo znamená v celku svojich troch častí „fatimské tajomstvo“? Čo nám hovorí? Predovšetkým musíme konštatovať s kardinálom Sodanom: „... udalosti, na ktoré sa vzťahuje tretia časť ‚fatimského tajomstva‘, zdá sa, už patria minulosti.“ Podľa toho, ako sú jednotlivé udalosti zobrazené, už patria do minulosti. Kto očakával vzrušujúce apokalyptické zjavenia o konci sveta alebo o budúcom behu dejín, musí zostať sklamaný. Fatima neposkytuje uspokojenie našej zvedavosti ako napokon kresťanská viera vo všeobecnosti nechce byť pastvou pre našu zvedavosť. Čo nám zostáva, sme videli už na začiatku našich úvah nad textom „tajomstva“: je to povzbudenie na modlitbu ako na cestu k spásu duší a v tom istom zmysle výzva na pokánie a obrátenie.

Na záver sa chcem ešte vyjadriť k inému kľúčovému výroku „tajomstva“: „*Moje Nepoškvrnené Srdce zvíťazí.*“ Čo to znamená? Srdce otvorené Bohu, očistené uvažovaním o Bohu je silnejšie ako pušky a iné zbrane. Máriino *fiat*, slovo jej srdca, zmenilo dejiny sveta, pretože uviedlo na tento svet Spasiteľa, lebo zásluhou tohto áno sa Boh mohol stať človekom v našom priestore a taký ostáva navždy. Zlý má moc v tomto svete, vidíme to a ustavične zakúšame. Má moc, lebo naša sloboda sa neustále necháva odvádzať od Boha. Ale odkedy má sám Boh ľudské srdce a tak obrátil slobodu človeka smerom k dobru, smerom k Bohu, teda sloboda rozhodnúť sa pre zlo nemá už posledné slovo. Odvtedy platia slová Písma: „*Vo svete máme súženie, ale dúfajte, ja som premohol svet!*“ (Jn 16, 33). Fatimské posolstvo nás vyzýva dôverovať tomuto prísľubu.

Kardinál Joseph Ratzinger, prefekt Kongregácie pre náuku viery

---

[1] Z denníka Jána XXIII. 17. augusta 1959: „Audiencie: P.Philippe, komisár Posväteho ofícia, mi priniesol obsahujúci tretiu časť fatimského tajomstva. Vyhradzujem si prečítať si ho s mojím spovedníkom“.

[2] Je vhodné pripomenúť komentár, ktorým sa Svätý Otec na generálnej audiencii 14. októbra dotkol „udalosti z mája, veľkej Božej skúšky“, v *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, IV. 2, Città del Vaticano 1981, 409-412.

[3] Rozhlasové posolstvo počas obradu v Santa Maria Maggiore, Pocta, poďakovanie a zverenie Panne Márii Theotokos (Bohorodičke), *Paolo v Insegnamenti di Giovanni II*, Città del Vaticano 1981, 1246.

[4] V deň Jubilea rodín pápež zveruje Panne Márii ľudí a národy, v *Insegnamenti di Giovanni II*, VII, 1, Città del Vaticano 1984, 775 – 777.

[5] Rukopis sestry Lucie

[6] Vo „štvrtých pamätiach“ z 8. decembra 1941 sestra Lucia píše: „Začínam teda moju novú úlohu a uspokojím nariadenia Vašej Excelencie a prianie Dr. Galambu. Poviem všetko s výnimkou časti, ktorú mi nateraz nie je povolené vyjaviť. Dobrovoľne nevynechám nič. Pripúšťam, že môžem zabudnúť niektoré podrobnosti minimálneho významu.“

[7] V citovaných „štvrtých pamätiach“ sr. Lucia dodáva: „Portugalsko si vždy uchová dogmu viery, atď.“

[8] V preklade bol rešpektovaný pôvodný text aj v nepresnostiach interpunkcie, ktoré však neznemožňujú porozumenie toho, čo vizionárka chcela povedať.